

Monitoringsrapportage Verpakkingen Gedistilleerd 2018

Kengetallen voor de Afvalbeheersbijdrage

Rapport aan:

Januari 2019, Utrecht

190127_18001_Monitoringsrapportage_verpakkingen_Gedistilleerd

Colofon

Spirits NL

Denis Naudin ten Cate, Joep Stassen

Quintens advies & management b.v.

Geert Posma

Erik van Lidth de Jeude

Titel

Monitoringsrapportage verpakkingen gedistilleerd 2018

Kengetallen voor de Afvalbeheersbijdrage

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1. Aanleiding en vertrekpunt.....	6
1.1. Achtergrond.....	6
1.2. Onderzoeksdoelen	6
1.3. Reikwijdte	6
1.4. Leeswijzer	6
2. Aanpak en uitgangspunten.....	7
2.1. Gewichten van verpakkingen	7
2.1.1. Glasgewicht.....	7
2.1.2. Gewicht overige materialen	7
2.2. Marktaandeelen van verpakkingen.....	7
2.3. Berekeningen aan data	8
2.3.1. Glasgewicht.....	8
2.3.2. Gewicht overige materialen	9
2.4. Vaststellen van kengetallen	10
3. Resultaten	10
3.1. Kengetallen verpakkingen	10
3.2. Verhoudingen verpakkingen per flestype.....	11
3.3. Resultaten glasgewicht	12
3.4. Resultaten overige verpakkingen	14
3.4.1. Primaire verpakkingen (anders dan glas)	14
3.4.2. Secundaire verpakkingen	14
3.4.3. Flesafsluitingen	16
3.4.4. Palletattributen.....	16
4. Conclusies	17
4.1. De kengetallen	17
4.1.1. Glas	17
4.1.2. Papier & karton	17
4.1.3. Kunststof.....	17
4.1.4. Aluminium	17
4.1.5. Hout.....	17
4.1.6. Overige materialen	18
4.2. Methodisch	18
5. Discussie & aanbevelingen	19
5.1. De methode	19
5.1.1. Datavergaring marktgegevens	19
5.1.2. Metingen aan verpakkingen.....	19
Bijlage 1: Kengetallen 2016-2018 vergelijking.....	21
Bijlage 2: Gemiddelde gewichten secundaire verpakking	22
Bijlage 3: Aannames model 2018.....	23

Voorwoord

Deze monitoringsrapportage is tot stand gekomen met de hulp, inzet en medewerking van een groot aantal mensen en partijen. Bedrijven nemen vrijwillig deel aan de monitoring. Quintens is blij dat zo veel bedrijven ons toestaan steekproeven uit te voeren en onze vragen tijdens interviews of online vragenlijsten hebben willen beantwoorden.

Dank aan:

Meetteamleden: Joeri, Thijs, Joost, Michael, Anandi, Anne

Dataverwerking: Wieteke

Partijen: Spirits NL, Data Intellica, Boomsma, Diageo, Maxxium Nederland BV, Sligro Cartesiusweg Utrecht, Mitra Draaiweg, slijterij Bottles & Booze, Slijterij Utrecht Biitz & Groothandel, slijterij De Mol Driebergen, Gall & Gall Driebergen, slijterij Smits Driebergen, Hoogvliet Overvecht, AH XL Overvecht.

Erik van Lidth de Jeude & Geert Posma

Samenvatting

Deze rapportage doet verslag van de 'uitgebreide variant' van het monitoringonderzoek naar verpakkingen, zoals dat conform het monitoringprotocol is uitgevoerd. Deze 'brede monitoring' richt zich op het in kaart brengen en meten van alle verpakkingen die importeurs en producenten van gedistilleerde drank in Nederland op de markt brengen.

Doel van dit onderzoek is om geactualiseerde forfaitaire getallen af te leiden voor de Afvalbeheersbijdrage Verpakkingen. Hiervoor zijn alle verpakkingsmaterialen van gedistilleerde drank in beeld gebracht. Van alle onderscheiden verpakkingen zijn gewichten geanalyseerd en op grond van het statistische beeld daarvan zijn kengetallen vastgesteld voor het gemiddelde gewicht aan verpakkingsmateriaal per verpakkingstype.

Het monitoringonderzoek is uitgevoerd conform het daarvoor opgestelde protocol. Hierbij zijn metingen van glazen flessen uitgevoerd, evenals diverse metingen van transportverpakkingen bij importeurs, producenten en handelaren. Aanvullend daarop hebben deze partijen ook zelf gegevens aangeleverd.

Hierbij zijn de gewichten van 277 dozen, 625 glazen flessen en diverse overige materialen bepaald. De representativiteit van de steekproeven is afdoende om betrouwbare uitspraken te doen over de belangrijkste verpakkingen.

De forfaitaire getallen voor de sector gedistilleerde drank zien er als volgt uit:

Gewichten per fles (gram)	miniatur	premix glas	premix blik	premix PET	glas klein licht	glas klein zwaar	glas 0,7 licht	glas 0,7 zwaar
Glas	52,6	62,1	0,0	Geen data	224,4	396,6	496,7	551,1
Papier/karton	3,1	3,0	1,2	Geen data	23,2	44,2	31,5	46,3
Kunststof	55,8	0,2	1,1	Geen data	0,4	0,4	0,6	0,6
Aluminium	0,3	1,5	12,8	Geen data	2,5	2,2	2,8	2,5
Metaal	0,0	0,0	0,0	Geen data	0,0	0,0	0,0	0,0
Hout	0,0	0,0	0,0	Geen data	0,0	0,0	0,0	0,4
Ander materiaal	0,0	0,0	0,0	Geen data	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabel 1: Kengetallen gedistilleerd 2018, per materiaal, per flestype

Gewichten per fles (gram)	glas 1 licht	glas 1 zwaar	glas groot licht	glas groot zwaar	steen klein	steen 0,7	steen 1
Glas	605,5	518,1	790,7	801,3	0,0	0,0	0,0
Papier/karton	29,8	46,0	37,6	49,6	13,7	25,1	31,0
Kunststof	0,6	0,6	1,2	1,2	0,4	0,6	0,9
Aluminium	2,6	2,5	2,1	1,8	1,5	1,5	1,5
Metaal	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hout	0,0	0,3	0,1	0,0	0,8	0,8	0,8
Ander materiaal	0,0	0,0	0,0	0,0	490,0	729,5	990,0

Tabel 2: vervolg tabel 1

1. Aanleiding en vertrekpunt

1.1. Achtergrond

Het Nederlandse beleid voor de omgang met verpakkingen komt voort uit de Europese Verpakkingsrichtlijn (94/62/EG). Nederland heeft deze richtlijn geïmplementeerd via het Besluit Beheer Verpakkingen 2014. Dit besluit stelt onder andere dat *diegene die een verpakking op de Nederlandse markt brengt*, verantwoordelijk is voor de *recycling* van die verpakking en de daarbij behorende kosten. Dit geldt voor ondernemingen die jaarlijks minstens 50.000 kilogram verpakkingsmateriaal op de Nederlandse markt brengen.

Het Afvalfonds Verpakkingen ontvangt de Afvalbeheersbijdrage van bedrijven en bekostigt daarmee de uitwerking van het afvalbeleid, waaronder inzameling en recycling van verpakkingsafval dat bedrijven op de markt brengen. De Afvalbeheersbijdrage die bedrijven betalen, vervangt de verpakkingenbelasting, die op 1 januari 2013 is afgeschaft. De hoogte van de Afvalbeheersbijdrage is afhankelijk van de totale hoeveelheid verpakkingen die een bedrijf op de markt brengt. Daarbij onderscheidt de regeling een aantal materialen waarvoor per materiaal tarieven zijn gesteld. De totale bijdrage wordt vastgesteld aan de hand van het aantal kilogram per materiaalsoort dat een bedrijf op de markt brengt. Het Afvalfonds onderscheidt negen verschillende materialen: glas, papier/karton, kunststof, bio-kunststof, aluminium, overige metalen, hout, drankenkartons en overige materialen.

De gedistilleerde sector bestaat uit bedrijven die zelf in Nederland gedistilleerde dranken produceren, uit bedrijven die alleen dranken importeren en bedrijven die beide doen. De verpakkingen die de sector op de markt brengt zijn dus deels in andere landen aangebracht en verdwijnen bij export ook deels naar andere landen. De hier gepresenteerde getallen hebben betrekking op de verpakkingen die op de Nederlandse markt gebracht worden. Door slijters toegevoegde verpakkingen ('point of sale') zijn hierin niet meegeteld.

1.2. Onderzoeksdoelen

De monitoring van het verpakkingsmateriaal zoals deze in 2018 is uitgevoerd heeft mede als doel het onderbouwen van *forfaitaire getallen*, betreffende de hoeveelheid verpakkingsmateriaal die op de markt gebracht wordt per primaire verpakking van gedistilleerde drank. Deze getallen dienen zo te zijn vastgesteld dat ze door de overheid worden geaccepteerd als representatieve kengetallen die bruikbaar zijn voor de Afvalbeheersbijdrage Verpakkingen en tegelijk bruikbaar zijn voor eenvoudige afhandeling van de opgave door de bedrijven.

Voor de brancheorganisatie Spirits NL is het achterliggende doel om de aangesloten bedrijven te helpen hun *administratieve lasten te beperken*. Spirits NL stelt daarvoor de in dit rapport berekende kengetallen ter beschikking aan deze bedrijven. Op basis van de hoeveelheden geïmporteerde of geproduceerde gedistilleerde drank in aantallen flessen, kruiken etc. gecombineerd met de in dit rapport aangeleverde getallen kan de hoogte van de af te dragen Afvalbeheersbijdrage worden bepaald.

1.3. Reikwijdte

Deze rapportage ziet toe op alle verpakkingen die in het monitoringprotocol zijn genoemd. Glasverpakkingen vormen qua gewicht en kosten het belangrijkste aandeel van de gedistilleerde drankenverpakking. Dit is een van de belangrijkste beweegredenen om de glasgewichten met een hogere frequentie te monitoren dan de overige verpakkingen. Deze rapportage zal dus verslag doen van de metingen van glas evenals van de overige verpakkingsmaterialen.

In de berekeningen van gemiddelde gewichten zijn alle transportverpakkingen meegenomen, die in het logistieke proces vanaf import/productie tot aan het leveren aan de consument. Verpakkingen aangebracht door derden (supermarkten/slijters) zijn niet meegenomen.

1.4. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt de toegepaste methode. Hoofdstuk 3 gaat in op de resultaten verkregen uit de metingen en interviews, waarin ook de signaleerde trends aan bod komen. Hoofdstuk 4 gaat in op de uitleg van

de gevonden resultaten en de conclusies die daaruit getrokken kunnen worden. Dit gebeurt o.a. door een vergelijking met de cijfers van de afgelopen jaren. Hoofdstuk 5 geeft aanbevelingen op basis van signaleringen die een aanleiding kunnen zijn voor het aanvullen of aanpassen van het onderzoek.

2. Aanpak en uitgangspunten

De aanpak van het onderzoek en van de berekening is vastgelegd in het monitoringprotocol uit 2013. Dit protocol wordt ook gebruikt in de wijnsector. Het monitoringsonderzoek bestaat uit twee onderdelen:

- De *glasmeting*, die kengetallen oplevert over de hoeveelheid glas die met elk van de onderscheiden verpakkingen gedistilleerde drank op de markt gebracht wordt.
- De *meting overige materialen*, die kengetallen oplevert voor de hoeveelheid overige materialen die met elk van de onderscheiden verpakkingen gedistilleerde drank op de markt gebracht wordt.

2.1. Gewichten van verpakkingen

Het vaststellen van kengetallen gebeurt met de vooraf vastgestelde protocollen. In dit rapport worden alleen die aspecten van de aanpak toegelicht die noodzakelijk zijn om de resultaten te begrijpen en op waarde te kunnen schatten. Voor het overige wordt verwezen naar het monitoringprotocol 2013.

2.1.1. Glasgewicht

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee metingen die uitgevoerd zijn bij glasrecyclingbedrijf Maltha. De metingen van glasgewichten zijn uitgevoerd in februari en oktober 2018. Daarbij zijn via een aselechte steekproef bij elkaar ruim 611 lege flessen van verschillende gedistilleerde drank verzameld. Deze zijn ter plaatse in dranktype en volumeklasse ingedeeld en individueel gewogen. Waar mogelijk zijn de merken genoteerd.

2.1.2. Gewicht overige materialen

In het najaar 2018 zijn metingen uitgevoerd en/of verzameld aan de overige verpakkingen bij 2 importeurs, 1 producent, 6 slijterijen, 1 groothandel en 2 supermarkten. Naast steekproeven bij importeurs en producenten zijn ook partijen later in de keten benaderd. Voor deze aanpak is gekozen om met meer gemak meetresultaten te verkrijgen, de lege dozen komen namelijk pas bij slijterijen, groothandels en supermarkten in de afvalstroom. In totaal zijn 30 bedrijven benaderd waarvan er 11 een actieve bijdrage hebben geleverd.

Voor premix blik en premix glas 275ml (12% van de totale hoeveelheid gedistilleerd, cijfers Data Intellica 2017) zijn los verpakkingen aangeschaft en gewogen.

2.2. Marktaandeelen van verpakkingen

Om tot gewogen gemiddelde gewichten te komen voor de verpakkingen, is gebruik gemaakt van marktgegevens. De relatieve betekenis van gewichtsgegevens van een verpakking is daarbij vastgesteld aan de hand van het marktaandeel. Weinig frequent voorkomende verpakkingen tellen in de berekeningen zodoende minder mee dan veel voorkomende verpakkingen.

Voor de glasverpakkingen is gebruik gemaakt van gegevens die doorlopend voor de sector worden bijgehouden door Data Intellica. Deze gegevens zijn geverifieerd aan de hand van internationaal onderzoek dat uitgevoerd wordt door IWSR uit 2014.

Voor de overige verpakkingen ontbreekt een dergelijk monitoringonderzoek. Daarom zijn voor dit onderzoek bedrijven via interviews bevraagd om de 'marktaandeelen' van de verschillende soorten verpakkingen. De hierbij ontvangen 'expertoordelen' zijn waar mogelijk onderbouwd door 'harde cijfers' die door de geïnterviewde bedrijven (waar beschikbaar) zijn verstrekt.

2.3. Berekeningen aan data

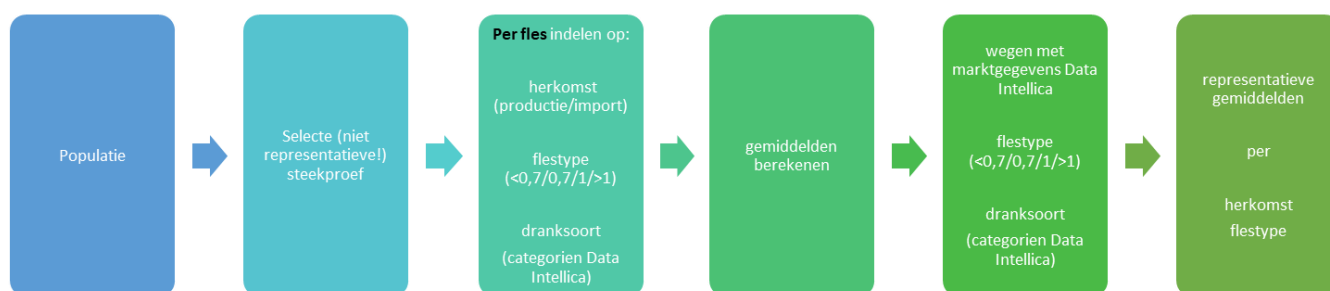
De informatie over het gewicht van verschillende soorten verpakkingen van gedistilleerde drank is stapsgewijs verwerkt om tot representatieve kengetallen voor de negen te onderscheiden verpakingsmaterialen te komen. In figuur 2 zijn de factoren die van belang zijn bij het berekenen van de juiste kengetallen weergegeven.

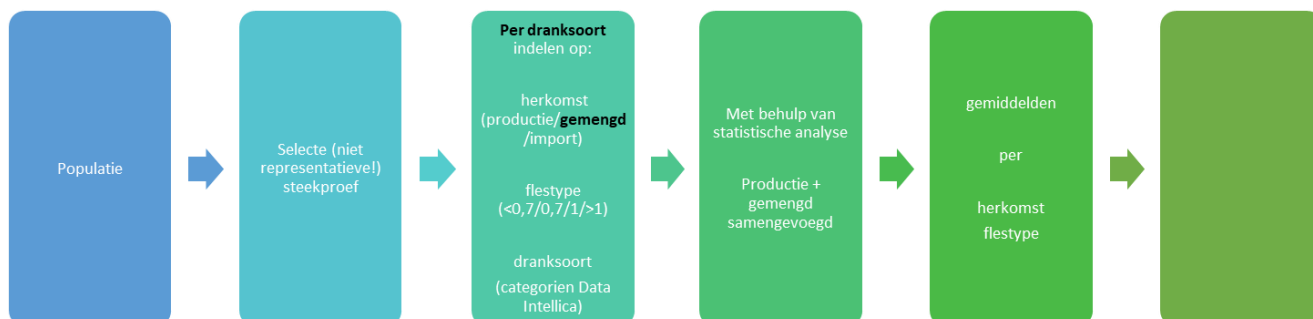
Figuur 2: Factoren van belang bij dataverwerking gedistilleerd verpakkingen

2.3.1. Glasgewicht

De complexe methodiek van de glasgewicht berekening is aangescherpt in 2018 t.o.v. 2016, zie figuur 3 en figuur 4. Dit bleek een essentiële stap om zo exact mogelijk de voorkomende dranksoorten, litermaten, marktverhoudingen en afkomst te representeren. Deze aanpassing zorgt voor een betere representatie van de markt in combinatie met de steekproef voor de gemiddelde glasgewichten. Deze verbetering is mogelijk doordat in 2018 bij het uitvoeren van de metingen ook de merken bij elke verpakking zijn genoteerd. Daarmee is het mogelijk om van elke verpakking te bepalen of deze al dan niet uit import afkomstig is.

Figuur 3: Overzicht berekening stappen 2018

Figuur 1: Overzicht berekening stappen 2016

De berekening van het glasgewicht in 2018 verloopt als volgt:

1. Via veldonderzoek is een selecte steekproef genomen van flessen gedistilleerde drank. Van deze flessen zijn gewicht, litermaat en merk vastgelegd.
2. Met gegevens van Data Intellica en IWSR is de dataset ingedeeld op herkomst (import/productie), flestype (<0,7/0,7/1/>1L) en dranksoort (categorieën Data Intellica). Het nut van deze indeling is bepaald in 2016 door statistische analyse. Dit zijn ook de categorieën van belang voor de vereenvoudigde module voor de Afvalbeheersbijdrage Verpakkingen gedistilleerd.
3. De ongewogen gemiddelde glasgewichten worden berekend.
4. De gemiddelde gewichten worden gewogen met de marktgegevens van Data Intellica per flestype en dranksoort, om zo een gewogen gemiddelde te bepalen dat een juiste representatie van de markt toont.

2.3.2. Gewicht overige materialen

Het verpakkingsgewicht van de overige materialen wordt bepaald in vijf stappen:

1. Op grond van verschijningsvorm zijn soorten verpakking bepaald. Dit zijn bijvoorbeeld etiketten, 6-vaks-dozen, palletfolies. Via veldonderzoek is een selecte steekproef genomen van de onderscheiden verpakkingen en zijn de gewichten ervan bepaald. Verpakkingen zijn hierbij per flestype en subgroep vastgelegd. De indeling in subtypen die voor flessen is gemaakt, is hierbij aangehouden. Ook andere data zoals het soort drank en merk, worden genoteerd.
2. Bij bedrijven zijn aanvullend op het veldwerk gegevens opgevraagd over verpakkingsgewichten. Deze gegevens zijn toegevoegd aan de gegevens set van het veldwerk.
3. Elke verpakking is ondergebracht bij één van de materiaalsoorten die het Afvalfonds onderscheidt. Verpakkingen uit meerdere, te onderscheiden componenten zijn per materiaalsoort meegenomen (bijvoorbeeld een verpakking van papier en metaal). Met deze dataset zijn gemiddelde gewichten berekend per verpakking.
4. Via interviews en cijfers van Data Intellica zijn de onderlinge verhoudingen vastgesteld, waarin de verpakkingen per flestype en subgroep voorkomen in de markt.
5. De marktgegevens uit stap 4 zijn gecombineerd met de gemiddelde gewichten uit stap 3 om daarmee een gewogen gemiddelde gewicht te berekenen per materiaalsoort per flestype en de daarbinnen onderscheiden subgroep. Hierbij zijn de gemiddelde gewichten per verpakking als uitgangspunt gebruikt.

2.4. Vaststellen van kengetallen

De kengetallen die in dit onderzoek bepaald zijn, zijn gericht op:

- 1) Het mogelijk maken van een eenvoudige aangifte op basis van beperkte gegevens die de bedrijven moeten opgeven;
- 2) Goede representativiteit van de gekozen kengetallen voor het maken van een 'sector breed' beeld.

Bij het vaststellen van kengetallen die gebruikt worden in de vereenvoudigde module voor aangifte, is gebruik gemaakt van de berekende gemiddelde gewichten per productverpakking. Om tot de kengetallen te komen is bepaald welke verpakkingen in welke mate toegerekend kunnen worden aan de productverpakkingen die de consument uiteindelijk in handen krijgt: bijvoorbeeld een fles van 0,7 liter gedistilleerd of een blikje premix. Bij het toerekenen zijn alle verpakkingen waar dat eindproduct 'mee in aanraking gekomen is' (zoals dozen, pallet folies) naar rato meegewogen. Hierbij zijn zowel de marktaandelen van de verpakkingen als ook de marktaandelen van de dranktypen als weegfactoren meegenomen.

3. Resultaten

3.1. Kengetallen verpakkingen

Op basis van de gemiddelde gewichten en marktaandelen zijn kengetallen berekend voor de hoeveelheid verpakkingsmateriaal per onderscheiden primaire verpakking gedistilleerde drank.

Gewichten per fles (gram)	miniatuur	premix glas	premix blik	premix PET	glas klein licht	glas klein zwaar	glas 0,7 licht	glas 0,7 zwaar
Glas	52,6	62,1	0,0	Geen data	224,4	396,6	496,7	551,1
Papier/karton	3,1	3,0	1,2	Geen data	23,2	44,2	31,5	46,3
Kunststof	55,8	0,2	1,1	Geen data	0,4	0,4	0,6	0,6
Aluminium	0,3	1,5	12,8	Geen data	2,5	2,2	2,8	2,5
Metaal	0,0	0,0	0,0	Geen data	0,0	0,0	0,0	0,0
Hout	0,0	0,0	0,0	Geen data	0,0	0,0	0,0	0,4
Ander materiaal	0,0	0,0	0,0	Geen data	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabel 3: Kengetallen gedistilleerd 2018, per materiaal, per flestype

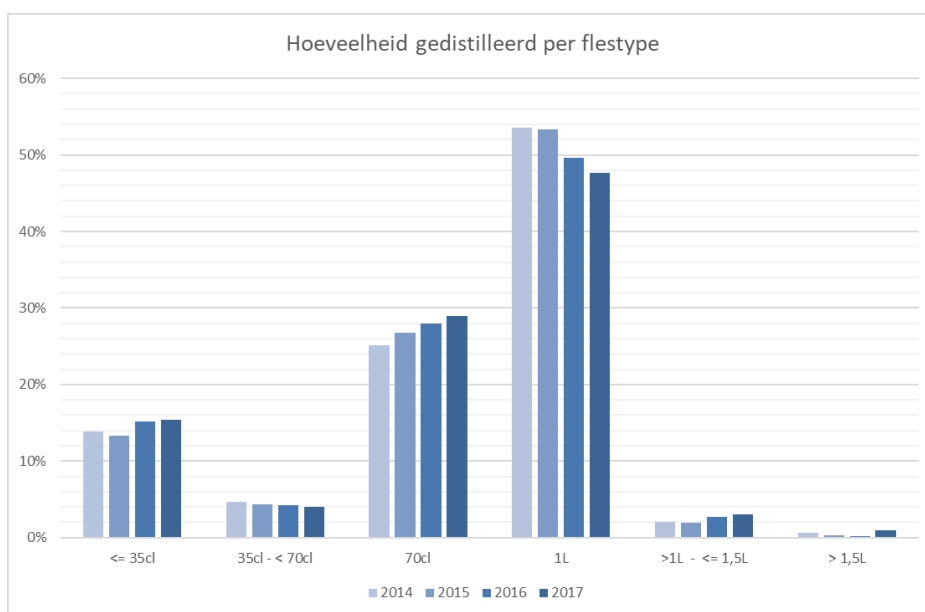
Gewichten per fles (gram)	glas 1 licht	glas 1 zwaar	glas groot licht	glas groot zwaar	steen klein	steen 0,7	steen 1
Glas	605,5	518,1	790,7	801,3	0,0	0,0	0,0
Papier/karton	29,8	46,0	37,6	49,6	13,7	25,1	31,0
Kunststof	0,6	0,6	1,2	1,2	0,4	0,6	0,9
Aluminium	2,6	2,5	2,1	1,8	1,5	1,5	1,5
Metaal	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hout	0,0	0,3	0,1	0,0	0,8	0,8	0,8
Ander materiaal	0,0	0,0	0,0	0,0	490,0	729,5	990,0

Tabel 4: vervolg tabel 1

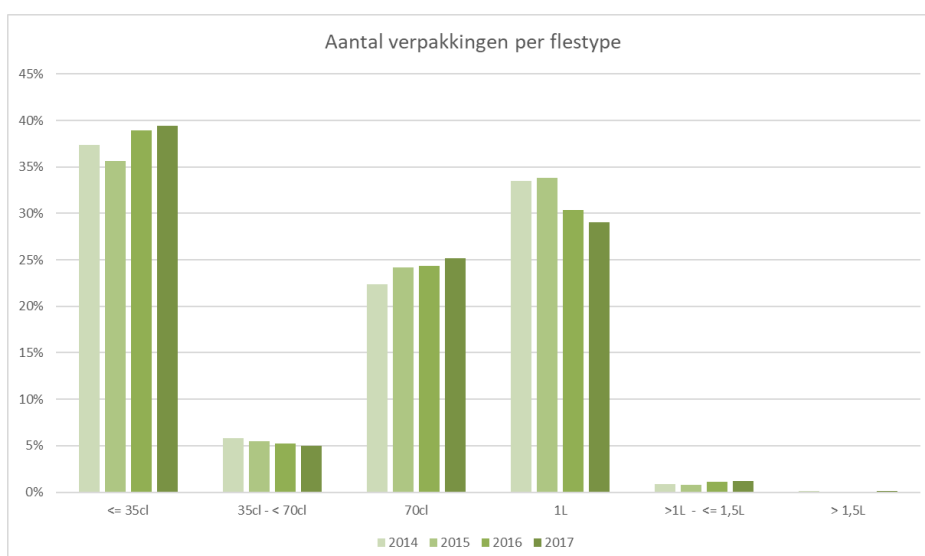
In bijlage 1 is een vergelijking te vinden van de resultaten van 2016 met 2018. Een beschrijving en uitleg van de resultaten van 2018 is te lezen in hoofdstuk 4. In paragraaf 3.3 en 3.4 worden apart de resultaten van glas en de overige verpakkingen beschreven.

3.2. Verhoudingen verpakkingen per flestype

De verhoudingen per flestype, in dit rapport betekent flestype 'litermaat categorie', geven inzicht in wat voor litermaat fles verpakkingen verkocht worden op de Nederlandse markt. In figuur 5 zijn verhoudingen van de hoeveelheden in liter weergegeven, in figuur 6 verhoudingen van het aantal verpakkingen. Figuur 5 laat zien dat ongeveer de helft van het volume van alle gedistilleerd in literflessen op de markt wordt gebracht. Figuur 6 laat zien dat het de kleinere flesjes qua aantallen het grootste aandeel hebben.

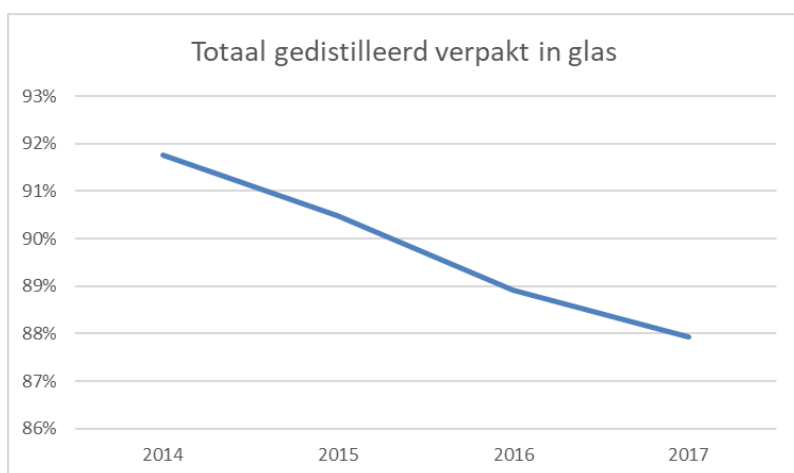
Figuur 2: Verdeling in hoeveelheden gedistilleerd in liters op de markt gebracht over de flestypen (Data Intellica 2018, bewerkt door Quintens)

Figuur 3: Aantal verpakkingen per flestype in verhouding tot elkaar (Data intellica 2018, bewerkt door Quintens)

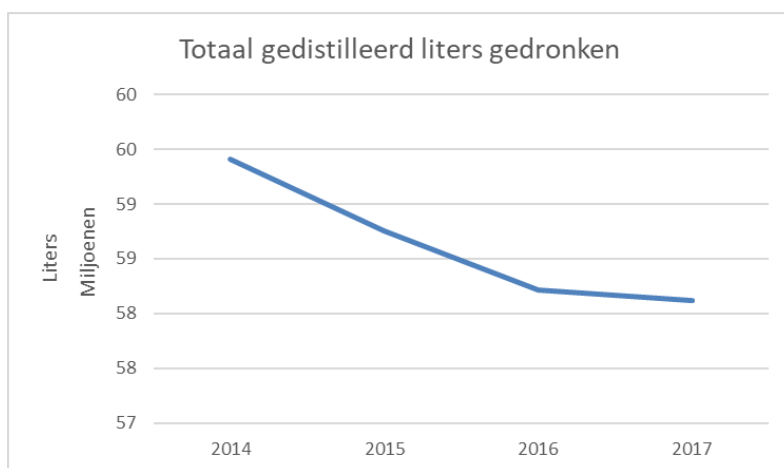
3.3. Resultaten glasgewicht

Via de metingen bij Maltha glasrecycling zijn 611 flesgewichten bepaald. Van de meest voorkomende flestypen - die van 0,7 en 1 liter gedistilleerde drank (samen goed voor ca. 87 % van het totale volume gedistilleerde drank) - zijn 545 glasflessen gewogen. De totale hoeveelheid gedistilleerd verpakt in glas toont een al jaren dalende lijn, zie figuur 7. De verklaring hiervoor is dat gedistilleerd in kunststof en blik (vooral pre-mixen) aan marktaandeel winnen.

Figuur 7: Marktaandeel hoeveelheid gedistilleerd verpakt in glas in Nederland (Data Intellica 2018, bewerkt door Quintens)

In Nederland wordt jaarlijks bijna 60 miljoen liter gedistilleerd op de markt. De afgelopen jaren is hierin een licht dalende trend te zien, zie figuur 8.

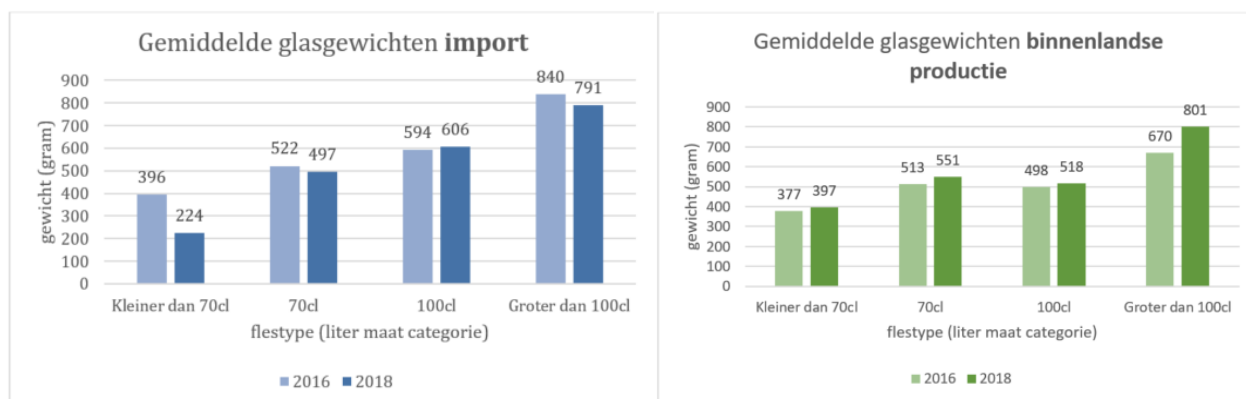
Figuur 8: Totaal aantal liter gedistilleerd gedronken in Nederland, trend (Data Intellica 2018, Quintens)

Uit statistische analyse in 2016 is al gebleken dat herkomst als criterium gebruikt kan worden om binnen de 4 groepen, die gebaseerd zijn op flesvolume, subgroepen te onderscheiden die significant van elkaar verschillen.

Gewogen gemiddelden van glazen flessen gedistilleerd zijn berekend op basis van meetwaarden van flessen met een inhoudscategorie. Binnen één categorie zijn de gemiddelden per dranksoort (bijvoorbeeld jenever, rum, wodka) bepaald en zijn deze gemiddelde gewogen op basis van de marktverhoudingen van de dranksoort. Tabel 5 en figuur 9 zetten de gemiddelde glasgewichten uit 2016 en 2018 naast elkaar.

Flestype	Herkomst	2016	2018	verschil
Kleiner dan 70cl	import	396	224	-43%
70cl	import	522	497	-5%
100cl	import	594	606	2%
Groter dan 100cl	import	840	791	-6%
Kleiner dan 70cl	binnenlandse productie	377	397	5%
70cl	binnenlandse productie	513	551	8%
100cl	binnenlandse productie	498	518	4%
Groter dan 100cl	binnenlandse productie	670	801	20%

Tabel 5: trend gemiddelde glasgewichten (gram), per flestype, per herkomst

Figuur 9: trends glasgewichten productie (links) import (rechts)

Tabel 6 vergelijkt de marktverhoudingen per flestype uit 2016 met 2018. Dit geeft inzicht hoeveel de verschillende flestype in de markt voorkomen. Er is een verschuiving zichtbaar van 100cl (-13,8%) naar kleiner dan 70 cl (+11%).

	2016	2018	Verschil
Kleiner dan 70cl	8,5%	19,5%	11,0%
70cl	27,0%	28,9%	2,0%
100cl	61,4%	47,6%	-13,8%
Groter dan 100cl	3,1%	3,9%	0,8%

Tabel 6: Trends marktverhoudingen flestype

Samenvatting van het beeld:

- Er is een lichte daling van het flesgewicht van geïmporteerde flessen
- Er is een lichte stijging te zien in het flesgewicht uit binnenlandse productie
- De hoeveelheid glas die op de markt gebracht wordt mede bepaald door de marktverhoudingen van volume maten. Doorgaans geldt: hoe groter de volume van meest verkochte eenheden, hoe kleiner die hoeveelheid glas. Kleinere verpakkingseenheden winnen marktaandeel.
- Bij de 2 meest voorkomende flestypen (0,7 en 1 liter), is het reductiedoel enkel gehaald bij de 0,7 liter import flessen die 5% lichter zijn geworden. De 1 liter import (+2%), de 0,7 liter productie (+8%) en de 1 liter productie (+4%) flessen zijn allen zwaarder geworden.

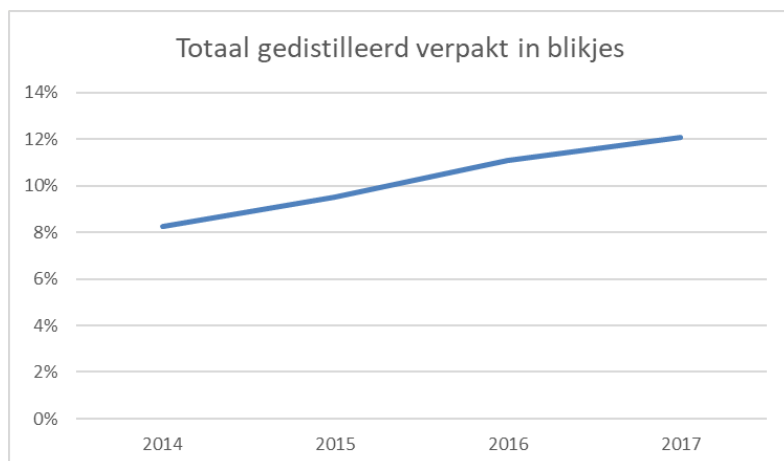
3.4. Resultaten overige verpakkingen

Er is een behoorlijke variëteit aan verpakkingen aangetroffen in de logistieke keten. Deze loopt uiteen van dozen, folies, afsluitmaterialen van flessen en primaire verpakkingen anders dan glas. In deze variëteit is een onderscheid gemaakt op grond van de verschijningsvorm van de verpakking.

Daarnaast is geconstateerd dat de verpakkingen, die zijn aangetroffen tijdens het logistieke proces, kunnen worden vervangen door andere verpakkingen. Bijvoorbeeld door uitpakken en herverpakken. Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat eenzelfde fles gedurende het logistieke proces in verschillende dozen terecht kan komen of dat de doos waarin deze zit van verschillende folies kan worden voorzien.

3.4.1. Primaire verpakkingen (anders dan glas)

Geïmporteerde gedistilleerde drank is bij binnenkomst in Nederland verpakt in flessen, blikjes, vaten of containers. De in ons land gebottelde gedistilleerde drank wordt gedeeltelijk verpakt in glazen flessen (inclusief glazen miniaturen), in blik, kunststof flessen/miniaturen of kruiken. De grootste categorie naast glazen flessen zijn blikjes. Blikjes bevatten altijd premixen. Afgelopen jaren is premix in trek, zie de stijgende trend in figuur 9.

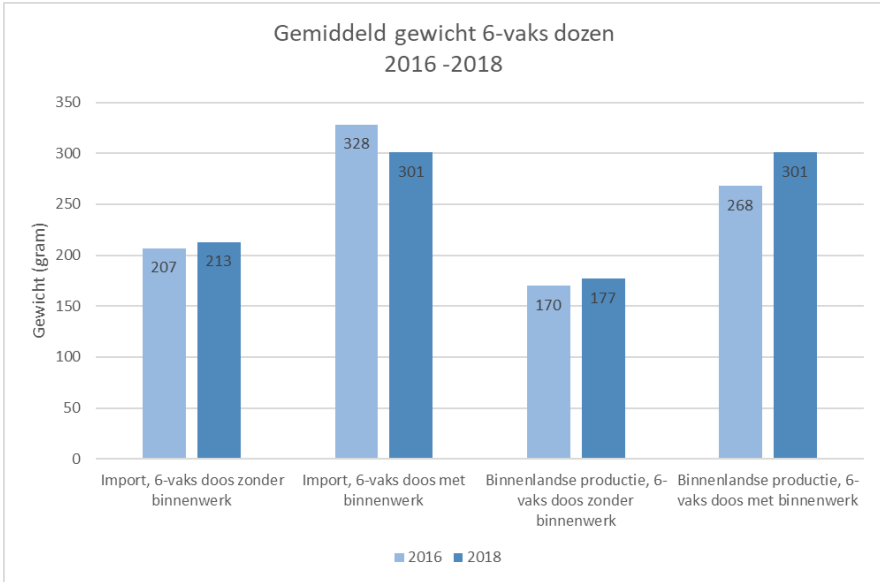

Figuur 4: Marktaandeel gedistilleerd verpakt in blikjes (premixen) in Nederland, trend (Data Intellica 2018, bewerkt door Quintens)

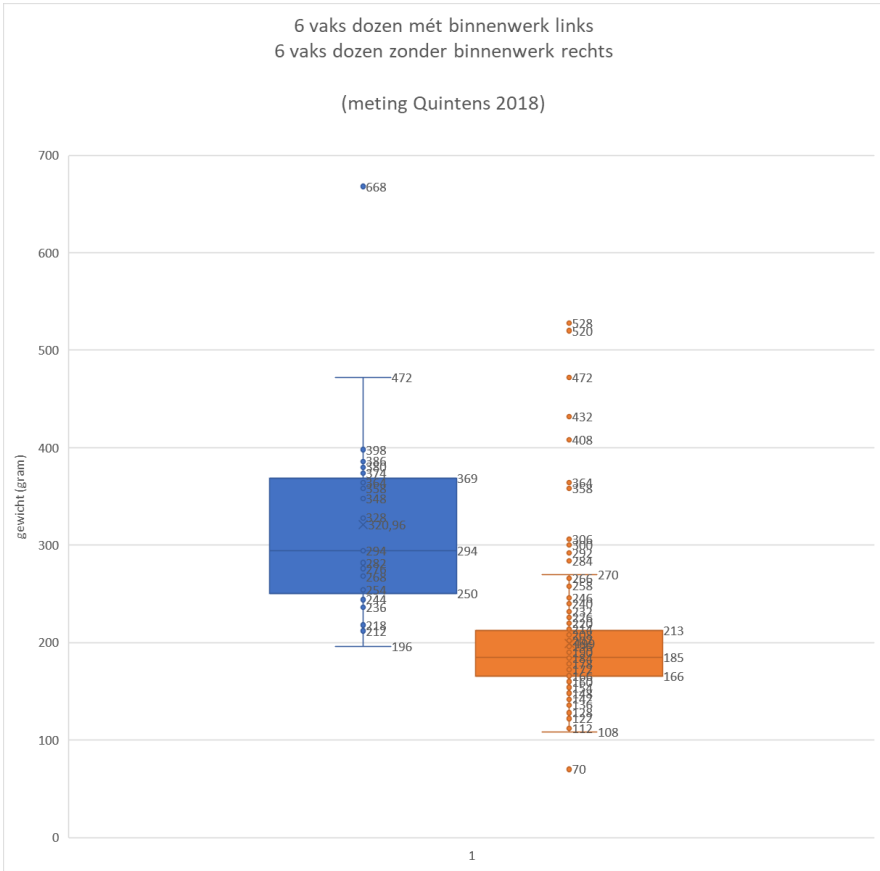
3.4.2. Secundaire verpakkingen

De meest voorkomende secundaire verpakking van gedistilleerd is nog steeds de 6-vaks doos, met of zonder binnenwerk. Een stijgende trend in het gemiddelde gewicht van 6-vaks dozen binnenwerk is waar te nemen, zie figuur 10. Enkel 6-vaks dozen uit import mét binnenwerk zijn lichter geworden. Opvallend is dat dozen die bij binnenlandse productie worden toegepast in gewicht licht zijn toegenomen.

In bijlage 2 is een totaaloverzicht weergegeven van de (ongewogen) gemiddelde gewichten van de secundaire verpakkingen

Figuur 5: Gemiddeld gewicht 6-vaks dozen 2016-2018

Figuur 6: Spreiding 6-vaks dozen gedistilleerd 2018

In figuur 11 is duidelijk zichtbaar dat er een grote spreiding is in de gewichten van 6-vaks dozen.

3.4.3. Flesafsluitingen

In het gebruikte model zijn voor gedistilleerd de volgende flesafsluitingen onderzocht: schroefdoppen (aluminium), schroefdoppen (kunststof), kroonkurken en kurken (kurk/plastic combinatie). Het overgrote deel van gedistilleerde drank komt uiteindelijk in flessen met aluminium schroefdop bij de consument terecht. Kroonkurken komen enkel voor bij glazen premix flesjes. De gemiddelde gewichten en marktverhoudingen van flesafsluitingen veranderen nauwelijks door de jaren heen.

3.4.4. Palletattributen

Pallets zelf worden vrijwel altijd hergebruikt en daarom, zoals vermeld in het monitoringsprotocol, niet meegenomen dit model. Palletattributen daarentegen, worden meestal weggegooid en moeten meegeteld worden bij de verpakkingen van gedistilleerd. Hieronder is een overzicht weergegeven van de verschillende palletattributen en de bijbehorende marktaandelen. Palletfolie is de verpakkingsoort die per fles uiteindelijk het meest bijdraagt aan de verpakking.

Verpakking	Materiaal	Gemiddelde gewicht	Marktaandeel	Genormaliseerd gewicht (per pallet)
Pallet folie	Kunststof/plastic	331,3	100%	331,34
Tussenkarton	Papier/karton	229,0	1%	2,29
Slipsheet kunststof	Kunststof/plastic	815,7	3%	21,53
Slipsheet karton	Papier/karton	1254,5	0%	2,51
Pallet hoek beschermers	Kunststof/plastic	196,9	1%	1,89

Tabel 7: Gemiddelde gewichten van verpakkingen (in grammen) en hun marktaandelen van palletattributen.

De toerekening van de verpakkingen die als palletattribuut zijn bekeken aan de onderscheiden flestypen zijn in tabel 8 weergegeven.

Flestype	Papier/karton	Kunststof/plastic
miniatur	0,00	0,02
premix glas	0,00	0,24
premix blik	0,00	0,10
glas klein productie	0,01	0,44
glas klein import	0,01	0,44
glas 0,7 productie	0,01	0,59
glas 0,7 import	0,01	0,59
glas 1 productie	0,01	0,62
glas 1 import	0,01	0,62
glas groot productie	0,02	1,18
glas groot import	0,02	1,18
steen klein	0,01	0,44
steen 0,7	0,01	0,59
steen 1	0,01	0,89

Tabel 8: De hoeveelheid verpakkingsmateriaal karton/papier en kunststof per flestype in grammen (berekeningen Quintens) let op: 0 bij miniaturen en premixen is in feite een zeer klein getal

4. Conclusies

4.1. De kengetallen

Op basis van de gemiddelde gewichten en marktaandelen zijn kengetallen berekend voor de hoeveelheid verpakkingsmateriaal per onderscheiden primaire verpakking gedistilleerde drank.

4.1.1. Glas

De kengetallen voor glas zijn afgestemd op herkenbare eenheden bij bedrijven: flestypen onderscheiden per volume maat. Binnen de groep van flessen is in 2016 met statistische methoden gezocht naar subgroepen die onderscheidend zijn vanuit de flesgewichten. Als belangrijkste factor is hierbij de herkomst van de drank gevonden. Drank die op de Nederlandse markt wordt geproduceerd heeft statistisch aantoonbaar lagere flesgewichten. We gaan ervan uit dat deze indeling nog steeds relevant is.

Uit de vergelijking met 2016 valt te zien dat het glasgewicht van gedistilleerd uit import daalt, terwijl het flessen uit binnenlandse productie licht in gewicht zijn toegenomen. Bij import is de 1L fles een uitzondering, die is iets zwaarder geworden. De verhouding binnenlands geconsumeerd en uit import is respectievelijk 41% en 59% (Kerncijfers gedistilleerd 2017). Dat laat zien dat import net een grotere rol speelt, waarvan het glasgewicht voor de meeste flestypen is gedaald.

Het glasgewicht gedistilleerd is een zeer complex samenspel van marktverhoudingen van verschillende typen gedistilleerd én de gewichten van de flessen. Als we verder kijken naar flestypen vallen bijvoorbeeld een aantal dingen op die verschuivingen in het glasgewicht kunnen verklaren:

- De verschuiving van 100cl (-13,8%) naar kleiner dan 70 cl (+11%) flessen
- 1L fles, gemiddelde gewicht flavoured jenever is afgenomen (-89,3 gram), gemiddeld gewicht jenever is toegenomen (+24,5 gram)
- Sterke afname in marktaandeel jenever (-5,9%)
- Sterke toename in flessen kruidenbitter 1L, draagt sterk bij aan de stijging bij 1L import.

4.1.2. Papier & karton

De belangrijkste bron van papier- en kartonafval uit overige verpakkingen zijn de dozen. Uit de analyse blijkt dat er een verschil is tussen dozen die afkomstig zijn uit import en lokale productie. Bij import wordt vaker binnenwerk (tussenschotten) toegepast, die ook leiden tot een hoger gewicht aan papier en karton. Door de grote spreiding in het gewicht van dozen valt te concluderen dat de gemiddelde 6-vaks doos niet alles bepalend is, omdat er ook zeer zware én zeer lichte 6-vaks dozen op de markt komen.

4.1.3. Kunststof

Kunststof verpakkingen zijn vooral prominent aanwezig bij miniatures (als primaire verpakking) en bij alle overige productverpakkingen in de vorm van palletfolie en trayfolie. Verschuivingen sinds 2016 in het kunststof gewicht per flestype zijn voornamelijk te verklaren door een verscherpte toewijzing van pallet en trayfolie per flestype.

4.1.4. Aluminium

De grootste bron van aluminium verpakkingen (per primaire verpakking) zijn de premixen in blikjes. Flesafsluitingen (schroefdoppen) zijn een constant bestanddeel.

4.1.5. Hout

Het houtgetal is geheel bepaald door dopkurken. Door het ontbreken van data en de aanname dat de gewichten en marktverhoudingen nauwelijks veranderd zijn van dopkurken zijn voor hout dezelfde gewichten en marktverhoudingen gebruikt als in 2016.

4.1.6. Overige materialen

Het aandeel overige materialen bestaat volledig uit de bijdrage die stenen kruiken leveren, in de vorm van primair steengewicht. Al het metaal is dit jaar toegekend aan aluminium.

4.2. Methodisch

De werkwijze die gevolgd is op grond van het monitoringprotocol is aangescherpt. Doordat bij de metingen meer gedetailleerde gegevens zijn vastgelegd, is het mogelijk om een nauwkeurigere weging van gemiddelde toe te passen. Deze leidt niet tot grote verschuivingen in de kengetallen. Echter, waar in 2016 gesproken is over lichte en zware flessen kan nu beter onderbouwd gewerkt worden met kengetallen die gerelateerd zijn aan uit import of lokale product afkomstige flessen. Deze aanpak vergroot de eenduidigheid.

De hoeveelheid meetmaterialen is voldoende voor het afleiden van goed onderbouwde kengetallen.

5. Discussie & aanbevelingen

5.1. De methode

Het verzamelen van voldoende meetgegevens is de basis van de betrouwbaarheid van het onderzoek. Hoewel van het overgrote deel van de verpakkingen voldoende data beschikbaar zijn, is er altijd ruimte voor verbetering, vooral met betrekking tot minder vaak voorkomende verpakkingsoorten. Het betreft hier zowel de beschikbaarheid van verpakkingen om te meten, als de beschikbaarheid van cijfers en andere informatie van de geïnterviewde importeurs.

5.1.1. Datavergaring marktgegevens

De berekende forfaitaire getallen zijn relatief gevoelig voor veranderingen in marktgegevens en interviews, aangezien deze cijfers in alle gevallen bepalen in hoeverre een bepaald gewicht meetelt in het geheel.

Marktgegevens productverpakkingen

De gegevens die van Data Intellica zijn ontvangen zijn voldoende gedetailleerd.

Marktgegevens transportverpakkingen

Marktgegevens over transportverpakkingen zijn niet 'standaard' beschikbaar of via consumentenpanels of kassascans te achterhalen. Hiervoor blijven interviews bij importeurs en handelaren de best beschikbare techniek. De steekproef, die voor dit onderzoek is gebruikt, belooft volgens gegevens van Spirits NL een groot deel van de markt (in termen van volumes wordt ruim een derde gerepresenteerd in de data en bijna de helft in de enquête) en beschouwen we door de samenstelling van bedrijven als representatief (van zeer kleinschalig tot zeer grootschalig).

De markt wordt gedomineerd door een aantal grote spelers. Indien deze veranderingen doorvoeren in hun verpakking- of inkoopmethode kan dat tot verandering leiden in de feitelijke hoeveelheden transportverpakkingen die op de markt komen. Het is aan te raden om waar mogelijk, het liefst systematisch, harde cijfers over het gebruik van verpakkingen te verzamelen als basis voor het rekenmodel (i.t.t. expert schattingen die nu nog regelmatig gebruikt worden).

5.1.2. Metingen aan verpakkingen

De metingen aan verpakkingen zijn uitgevoerd volgens richtlijnen van het monitoringprotocol 2013. Deze richtlijnen blijken in de praktijk grotendeels te voldoen. Door ontwikkelingen in de markt is het echter goed om met enige flexibiliteit in te kunnen spelen op veranderingen. Zo zijn de categorieën miniatuur en premix glas wellicht té generiek. Miniatuur kan primair van glas of plastic zijn. Bij premix glas zijn er 2 duidelijke categorieën, klein en grote glazen flessen. De kleine maat glazen fles, 275ml, beslaat bijna 90% van de premixen. Dit zou een aanleiding kunnen zijn voor een verscherping van de categorieën.

Afwijkende flesmaten

De belangrijkste flesmaten in de sector van gedistilleerde drank zijn de 0,7 en de 1 liter flessen. Deze maken in totaal 86% uit van het volume gedistilleerde drank dat op de markt komt. De afwijkende flestypen dragen aan het totale volume in beperkte mate bij. Om die reden zou beargumenteerd kunnen worden, dat er minder aandacht besteed zou moeten worden aan afwijkende maten. Echter, voor een aantal bedrijven hebben miniaturen en premixen een belangrijke plaats in het assortiment. Om de module ook voor deze bedrijven relevant te laten zijn is het nodig om de ontwikkelingen rond afwijkende maten voldoende te blijven volgen.

Flesafsluitingen

Het materiaal van flesafsluitingen is vaak lastig te bepalen. Zo is vaak niet duidelijk wat voor soort metaal gebruikt wordt (aluminium of iets anders) of is er sprake van een composiet (waarvan de samenstelling lastig te achterhalen is). Wederom is het m.b.t. flesafsluitingen zaak om meer goede data bij de bron vandaan te halen om een goed zicht te blijven houden op de toerekening aan een bepaalde materiaalsoort.

Verpakkingen bestaande uit meerdere materialen

Voor de praktische toepasbaarheid van het onderzoek is bij het toerekenen van een bepaalde verpakking tot een bepaald soort materiaal altijd leidend welke materiaalsoort het meeste bijdraagt aan het totale gewicht van de verpakking, indien de componenten niet los van elkaar te wegen zijn. Dit naar analogie van de aanpak die ook in het kader van verpakkingenbelasting is gevolgd. Hoewel dit in de meeste gevallen uitstekend werkt, kan deze versimpeling van de werkelijkheid in bepaalde situaties aanzetten tot heroverweging van deze methode.

5.1.3. Aannames rekenmodel

De aannames voor het rekenmodel zijn opgesomd in bijlage 3. Door de complexiteit van het rekenmodel kunnen in deze rapportage niet alle berekeningen worden weergegeven. Indien er vragen zijn omtrent de aannames of de berekeningen, kunnen deze opgevraagd worden bij Quintens.

Bijlage 1: Kengetallen 2016-2018 vergelijking

Gewichten per fles (gram)	miniatur	premix glas	premix blik	premix PET	glas klein licht	glas klein zwaar	glas 0,7 licht	glas 0,7 zwaar
2018 Glas	52,64	62,07	0,00	Geen data	224,38	396,58	496,74	551,10
2016 Glas	37,97	20,00	0,00	0,00	370,16	419,71	501,96	524,64
2018 Papier/karton	3,10	3,00	1,20	Geen data	23,21	44,21	31,51	46,31
2016 Papier/karton	7,22	3,44	2,56	3,44	21,27	35,52	30,77	51,51
2018 Kunststof	55,78	0,24	1,10	Geen data	0,44	0,44	0,59	0,59
2016 Kunststof	6,39	0,95	0,95	2,20	1,03	0,66	1,72	1,31
2018 Aluminium	0,30	1,50	12,81	Geen data	2,50	2,20	2,80	2,50
2016 Aluminium	0,59	0,30	9,60	0,00	3,02	4,64	2,47	3,20
2018 Metaal	0,00	0,00	0,00	Geen data	0,00	0,00	0,00	0,00
2016 Metaal	0,54	0,00	0,00	0,00	0,00	1,43	0,00	1,70
2018 Hout	0,00	0,00	0,00	Geen data	0,00	0,00	0,04	0,36
2016 Hout	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04	0,36
2018 Ander materiaal	0,00	0,00	0,00	Geen data	0,00	0,00	0,00	0,00
2016 Ander materiaal	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Gewichten per fles (gram)	glas 1 licht	glas 1 zwaar	glas groot licht	glas groot zwaar	steen klein	steen 0,7	steen 1
2018 Glas	605,54	518,15	790,73	801,29	0,00	0,00	0,00
2016 Glas	548,85	562,17	765,28	816,00	0,00	0,00	0,00
2018 Papier/karton	29,81	46,01	37,62	49,62	13,71	25,11	31,01
2016 Papier/karton	34,10	53,31	80,50	62,06	21,27	30,77	34,10
2018 Kunststof	0,62	0,62	1,18	1,18	0,44	0,59	0,89
2016 Kunststof	2,00	1,32	2,32	3,97	2,23	2,98	3,25
2018 Aluminium	2,60	2,50	2,10	1,80	1,50	1,50	1,50
2016 Aluminium	2,36	3,69	0,97	1,00	1,51	1,27	1,22
2018 Metaal	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2016 Metaal	0,00	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2018 Hout	0,04	0,28	0,09	0,04	0,80	0,80	0,80
2016 Hout	0,04	0,28	0,09	0,04	0,80	0,80	0,80
2018 Ander materiaal	0,00	0,00	0,00	0,00	490,00	729,50	990,00
2016 Ander materiaal	0,00	0,00	0,00	0,00	461,00	746,38	980,86

Bijlage 2: Gemiddelde gewichten secundaire verpakking

Gemiddelden in gram per verpakking uit data 2018.

verpakking	Materiaal	Glas 0,7-0,75		Glas 1L		Glas < 0,7		Glas > 1L		Kruik 0,7L		Kruik 1L		Kruik < 0,7L		Miniatuur	blik	Premix glas
		import	productie	import	productie	import	productie	import	productie	import	productie	import	productie	import	productie			
Schroefdop (aluminium)	Aluminium	2,7	2,89	2,7	2,63	2,4	2,62	1,96	2,2	1,5	1,5	1,5	1,5	0,6				2,89
Kroonkork (aluminium)	Aluminium																	2,2
Tray plastic folie	Kunststof/plastic																	13,33
12-vaks doos met binnenwerk	Papier/karton	399	391,65	476	437,76	342	444	476	437,76									13,33
6-vaks doos met binnenwerk	Papier/karton	324,8	236	321,1	334	324,8	236	321,14	334									161,2
6-vaks doos zonder binnenwerk	Papier/karton	213,86	192,98	209,7	175,41	128,29	140,77	309,78	228,48	145,79	181,14	145,79						
9-vaks doos met binnenwerk	Papier/karton	318																
Etiket (papier)	Papier/karton	0,65	0,63	0,65	0,89	0,47	0,44	0,65	0,65	1,01	1,01	0,71	0,3					
12-vaks doos zonder binnenwerk	Papier/karton		168,96		268	125	132,6	338,04	268			158,16	288					
>24-vaks doos zonder binnenwerk	Papier/karton												156					
12-vaks tray	Papier/karton																	44
24-vaks tray	Papier/karton																	80
4-vaks doos zonder binnenwerk	Papier/karton																	28

Bijlage 3: Aannames model 2018

- 12-vaks doos zonder binnenwerk 0,7 productie: geen data, gewicht 2016 gebruikt
- 12-vaks doos mét binnenwerk 0,7 productie: geen data, gewicht 2016 gebruikt
- 12-vaks doos mét binnenwerk <0,7 productie: geen data, gewicht 2016 gebruikt
- 12-vaks doos zonder binnenwerk 0,7 import: geen data, gewicht 2016 gebruikt
- 12-vaks doos mét binnenwerk <0,7 import: geen data, gewicht 2016 gebruikt
- 12- vaks doos mét binnenwerk >1 import: gemiddelde doos 1L gebruikt
- 12- vaks doos mét binnenwerk >1 productie: gemiddelde doos 1L gebruikt
- 12- vaks doos zonder binnenwerk >1 import: gemiddelde doos 1L gebruikt
- 12- vaks doos zonder binnenwerk >1 productie: gemiddelde doos 1L gebruikt
- 6- vaks doos mét binnenwerk >1 import: gemiddelde doos 1L gebruikt
- 6- vaks doos mét binnenwerk >1 productie: gemiddelde doos 1L gebruikt
- 6- vaks doos mét binnenwerk <0,7 import: gemiddelde doos 0,7 gebruikt
- 6- vaks doos mét binnenwerk <0,7 productie: gemiddelde doos 0,7 gebruikt
- 12- vaks doos zonder binnenwerk 1 import: geen data, gewicht 2016 gebruikt
- Schroefdop Premix glas gemiddelde schroefdop 0,7 gebruikt
- Dopkurk geen data, gewicht 2016 gebruikt
- 6-vaks doos zonder binnenwerk <0,7 kruik: geen data, 0,7 gemiddelde gebruikt.
- De enige premix PET bekend is de Smirnoff Ice 275ml PET, niet meegenomen in meting